

عنوان مقاله:

گونه شناسی مساجد سنتی خراسان (شمالی- رضوی- جنوبی) بر مبنای فضای باز و نیمه باز

محل انتشار:

پژوهشنامه خراسان بزرگ، دوره 10، شماره 36 (سال: 1398)

تعداد صفحات اصل مقاله: 18

نویسندگان:

سیده مهسا موسوی - کارشناس ارشد معماری اسلامی دانشگاه بین المللی امام رضا - مشهد - ایران

مهدی حمزه نژاد - استادیار گروه معماری - دانشگاه علم و صنعت

خلاصه مقاله:

مسجد پیامبر(ص) الگوی اولیه معماری مساجد، ترکیب ساده ای از فضای باز و نیمه باز بود که در ایران پیش از همه در مساجد خراسان رایج گشت و تداوم یافت. مساجد خراسان در دو دوره سبک خراسانی و سبک آذری الگوی معماری مساجد ایران بوده اند و در هر دو دوره فضای باز و نیمه باز نقش اصلی را در الگوی مساجد داشته اند. از آنجاکه تحقق بومی این الگو در منطقه خراسان دارای تنوع قابل توجهی است، الگو شناسی دقیق و خلاق این نمونه ها برای هر نوع تداوم هویتی از اهمیت بالایی برخوردار است. در این جریان الگوهای معماری مساجد که تحت تاثیر رویدادهای بومی، اقلیمی، فرهنگی و مذهبی هستند، مطالعه می شوند. همچنین لازم است روند این تغییر و تحولات مورد بررسی قرار گیرد. برای رسیدن به الگوی مناسب در جهت طراحی مساجد معاصر، شناخت دقیق این الگوهای سنتی و بومی ضروری است. از این رو کلیه مساجد ثبت شده در میراث فرهنگی در منطقه خراسان بزرگ فارغ از مرزبندی های شمالی، جنوبی و رضوی به عنوان نمونه های مورد مطالعه انتخاب شده اند. پژوهش پیش رو به روش تفسیری تاریخی است که هدف آن، گونه شناسی مساجد این منطقه بر اساس اجزای فضایی همچون فضای باز و نیمه باز و فرم کالبدی-فضایی وابسته به آن است. بر این اساس مساجد بر مبنای دارا بودن و نبودن فضای باز به دو گونه مساجد صحن دار و بی صحن دسته بندی می شوند. مساجد صحن دار نیز خود به سه دسته تقسیم می شوند که عبارت اند از مسجد صحن دار با کشیدگی صحن در راستای قبله، مسجد صحن دار با کشیدگی صحن عمود بر جهت قبله و مساجد با صحن مربع شکل. همچنین هر کدام از این سه گونه خود به زیرگونه هایی تقسیم شده و به ترتیب از ساده ترین و بنیادی ترین الگو تا پیچیده ترین آن ها، به تفکیک و بر اساس نوع ترکیب اجزای کالبدیشان معرفی می شوند و همچنین رابطه هرگونه با گونه های ساده تر پیش از خود نشان داده خواهد شد.

کلمات کلیدی:

مساجد تاریخی خراسان، گونه شناسی مسجد، صحن، ایوان

لینک ثابت مقاله در پایگاه سیویلیکا:

<https://civilica.com/doc/2030418>

